

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Souvislost schopnosti rozpoznávání emočních výrazů tváře s rizikovými a protektivními faktory duševního zdraví

Autorka práce: Agáta Hájková

Vedoucí práce: PhDr. Nikola Doubková

Oponent: Mgr. Radek Heissler

Předkládaná práce Agáty Hájkové si vytyčila za cíl prozkoumat, zda a potažmo jaký existuje vztah mezi schopností rozpoznat emoční výrazy tváře a vybranými rizikovými a protektivními faktory duševního zdraví. V teoretické části práce se autorka stručně zabývá aktuální problematikou kategoriálních a dimenzionálních modelů osobnosti a jejich poruch, přičemž prezentuje i nejnovější poznatky a koncepty v této oblasti, konkrétně modely HiTOP a RDoC. Pozitivně tak oceňuji to, že se autorka již na bakalářském stupni studia zaměřila na v zásadě složité systémy, které lze považovat za „state-of-the-art“. Dále se autorka věnuje samotné schopnosti rozpoznávat emoční výrazy v obličeji a vybraným rizikovým a protektivním faktorům duševního zdraví. Jako velkou přednost vnímám také to, že autorka v práci cituje značné množství i nejnovějších výzkumů, samotný seznam literatury přitom zabírá 15 stran a čítá přes 120 převážně zahraničních zdrojů, při z většinou bezchybném dodržování formátu APA.

Jako nedostatek teoretické části vnímám to, že text působí často málo strukturovaně, flow textu může být náročné sledovat, někdy jsou citované poznatky těžko srozumitelné a nejasně poskládané, u některých konstruktů je jejich definice a vysvětlení přítomno (navzdory očekávání) až na konci kapitoly a ne jejím v úvodu – vhodné by tak bylo například jasněji členit kapitoly (například u kapitoly 3 zabývající se mj. sociálním chováním a kognicí). Mezi další slabosti lze zmínit to, že některé z konstruktů jsou pouze povrchně nastíněné, i když by si zasloužily více pozornosti, a jejich vysvětlení a vzájemné propojování s ohledem na hlavní cíle práce není z textu zřejmé, chybí také například širší obhajoba a kritika prezentovaných klasifikací poruch.

Ve výzkumné části zaměřené na kvantitativní analýzu dat menšího souboru 51 respondentů z běžné populace se autorka zaměřuje na samotné hledání souvislostí mezi prezentovanými konstrukty. Navzdory očekávání jsou mnohé vztahy buď opačné oproti očekávání, potažmo nesignifikantní. V souladu s jinými výzkumy ale vztahy nachází mezi některými rizikovými faktory. Oceňuji autorčinu snahu držet se standardních procedur výzkumu, včetně např. zařazení inkluzivních a exkluzivních kritérií či informovaného souhlasu. Dále lze vyzdvihnout využití několika různých standardních metod, kvalitní a odborné statistické zpracování, reportování i velikostí účinku, reliability, dále podchycení různých potenciálně zkreslujících proměnných (demografie, užívání psychofarmak), testování normality dat se snahou data transformovat, a posléze vybrání několika adekvátních statistických metod; také forma reportování výsledků je většinou v souladu s odbornými standardy. Je otázkou, zda by zvolení jiného typu analýz (např. regresní analýza) poskytlo přesnější výsledky. Celkově lze ale soudit, že statistická analýza výsledků jde nad úroveň bakalářských prací a odpovídala by minimálně práci diplomové či vyšší. Diskuze samotná je také poměrně robustní a autorka se

snaží adresovat a interpretovat většinu poznatků a nacházet pro ně vysvětlení, vše opět s četnou citací zahraničních zdrojů. Adekvátně také reflektuje výhody a nevýhody zvolených metod a postupů, možné alternativy, limity studie a potenciální budoucí výzkumy.

Mezi limity výzkumné části vnímám to, že například chybí jasné prezentování a definování hypotéz, působí v textu trochu skrytě a je nutné si je domýšlet. V popisu souboru autorka také uvádí již některé z výsledků metod, o kterých se ale dozvíme až dále v textu („současná spokojenost“). Výtku směřuji k umělému rozdělení částí souboru na dvě skupiny nízkých a vysokých skóre, konkrétně u metod BAI, BDI a LPFS. Autorka prezentuje oficiální hraniční skóre, které ale vzápětí v zásadě ignoruje a volí vlastní označení kategorií, přičemž jsou v jejím souboru přítomné jen mírně zvýšené hodnoty, zkresleně označované za vysoké. Absence fakticky vysokých skóre v daných metodách a zároveň rozdělení souboru do menších skupin může být jedním z častých faktorů, proč nebyly nalezeny některé očekávané rozdíly, jak i autorka v Diskuzi reflektuje. Lze upozornit také na menší neduhy, jako je například to, že součet procent u frekvence typů rodinných stavů (s. 34) nedává 100 %, ale 100,1 %. Nekonzistentní je také psaní desetinných čárek či teček (viz např. Tabulka 2 a 3). Nejisté je také to, proč jsou přítomny některé z proměnných, pokud nejsou dále analyzovány ve vztahu ke zkoumaným konstruktům (např. bydliště respondentů, současná spokojenost), či zda a jak bylo ošetřeno inkluzivní kritérium rodilého mluvčího u osob, které uváděly ruskou či slovenskou národnost.

Z jazykového hlediska je velká většina práce psaná bez gramatických chyb, přítomno je pouze pár překlepů a chybějících či nadbytečných čárek. Detailem je též to, že v abstraktu autorka uvádí nevysvětlené zkratky. V textu je ale pár nejasností, například při popisu RDoC Matrix (s. 20) autorka popisuje 6 domén s odkazem na Obrázek 2, ve kterém je přítomno ale jen 5 domén. A například na stránce 37 je patrná nedokončená věta, zaměřená zřejmě na definování základních položek LPFS („Skládá se z 12.“). Ostatní požadavky na formální stránku práce jsou splněny.

Celkově je práce na poměrně solidní odborné úrovni a i přes zmíněné dílčí výhrady splňuje požadavky na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky do diskuze:

1. Jaké vidí autorka výhody a nevýhody jak kategorických, tak dimenzionálních klasifikací poruch?
2. Výsledky studie ukázaly na negativní korelaci svědomitosti a schopnosti rozpoznávat emoce – jaké by pro tento vztah měla autorka vysvětlení?
3. Jak si autorka vysvětluje v její i v jiných studiích častou chybovost a obtížnost rozpoznání emocí, zejména u strachu a smutku?
4. Proč podle autorky vyšší věk souvisí s nižší schopností rozpoznávat emoce? Či i opačně, proč jsou mladší lidé lepší v rozpoznávání emočních výrazů?